

16 FEB. 1989

København, den

2. k.kt. j.nr. 1988/1122/1516-1

Medlem af Folketinget
Poul Brøndsted
Venstres folketingsgruppes sekretariat

Kære Poul

I dit brev af 19. januar 1988 har du henledt min opmærksomhed på den påtænkte etablering af et arbejdende museum i den gamle Søndermølle Uldcentral ved Viborg og bedt om min vurdering af projektet. Du henviser i brevet til et vedlagt avisudklip samt en henvendelse, du har modtaget fra Hjelholts Uldspinderier ApS, som finder, at Viborg Kommune og Viborg Amtskommune er årsag til konkurrenceforvridning i en sårbar branche.

I anledning af din henvendelse har jeg indhentet en udtalelse af 28. april 1988 fra Tilsynsrådet for Viborg Amt.

Det fremgår heraf, at Viborg Kommune i skrivelse af 18. marts 1988 til tilsynsrådet har oplyst, at ejendommen "Søndermølle" ejes af den selvejende institution Vibehusfonden og har været bortforpagtet til den selvejende institution "Søndermølle Uldcentral", som driver virksomhed fra ejendommen. "Søndermølle Uldcentral" er nu under betalingsstandsning, og Viborg Kommune har besluttet at søge ejendommen erhvervet med henblik på at bevare fabrikken som et museum over en svunden tids produktionsmåde. Der har været ført forhandlinger med Viborg Amtskommune og Skov- og Naturstyrelsen, idet tanken er, at Viborg Kommune med økonomisk støtte fra disse instanser vil renovere bygningerne, hvorefter de påtænkes udlejet til en nystiftet selvejende institution (fond): "Søndermølle" - et arbejdende fabriksmuseum.

Formålet med den selvejende institution er ifølge fundatsen bl.a. at bevare "Søndermølle"s historiske bygninger og maskiner samt at udnytte maskinerne gennem traditionel produktion baseret på dansk uld. Der skal ved et arbejdende museum gives de besøgende indtryk af spinderiernes produktionsforhold under den tidlige industrialisering samt de menneskelige, sociale og historiske forhold, der knyttede sig dertil. Endvidere er det hensigten at tilbyde arbejdspladser i form af beskyttede værksteder på fabrikken.

Institutionen "Søndermølle" - et arbejdende fabriksmuseum - ledes af repræsentanter for Viborg Amtskommune, Viborg Kommune, arbejdsmarkedsorganisationserne, museumsrådet, erhvervsrådet, tekstilindustrien, råvareleverandører, turistforeningen samt en række enkeltpersoner. Ledelsen vælger en bestyrelse til varetagelse af den daglige drift.

Institutionens grundkapital er 300.000 kr., der tilvejebringes ved Viborg Kommunes vederlagsfri overdragelse af fabrikkens maskiner og tekniske anlæg til institutionen. Institutionen skal være selvfinansierende, idet det økonomiske grundlag sikres ved offentlige eller private tilskud samt ved eventuelle driftsoverskud fra produktionen. Institutionen skal betale leje for benyttelsen af ejendommen, og Viborg Kommune er, ifølge sin udtalelse til tilsynsrådet, indstillet på at forhøre sig hos tekstilfabrikantforeningen om størrelsen af en passende leje, således at det konkurrenceforvridende element kan udgå af diskussionen. Selve institutionens drift af uldcentralen skal ifølge det oplyste være Viborg Kommune uvedkommende.

Tilsynsrådet for Viborg Amt har på baggrund heraf udtalt følgende:

"Det er et almindeligt anerkendt kommunalretligt princip, at kommunal støtte til private erhvervsvirksomheder kræver hjemmel i lovgivningen.

Det vil således i almindelighed ikke være lovligt, at en kommune erhverver fabriksbygningerne af en virksomhed, der er i økonomiske vanskeligheder, med henblik på at leje bygningerne ud til virksomheden. Dette gælder også, selv om lejen fastsættes således, at den giver dækning for kommunens udgifter til forrentning og afskrivning af købesummen.

Der er på den anden side ingen tvivl om, at en kommune kan drive museumsvirksomhed, jf. herved lovebekendtgørelse nr. 998 af 23. december 1986 om museer m.v.

Således som det foreliggende projekt er og tænkes organiseret, er det tilsynsrådets opfattelse, at hovedsigtet er at sikre de historiske bygninger og maskiner samt fremvise dem for offentligheden på en sådan måde, at den besøgende får indtryk af tidligere tiders produktionsmåde og vilkårene herfor. Tilsynsrådet finder således, at den påtænkte erhvervelse af bygninger og maskiner, udgifterne til istandsættelse og overdragelsen af maskinerne til den selvejende institution har et museumsømsigt formål.

Således som projektet er beskrevet, er det hensigten, at museet skal producere garn efter det traditionelle mønster, der har karakteriseret driften siden starten, og at produkterne skal sælges.

Da det er hensigten, at den selvejende institution skal betale en "passende leje, således at det konkurrenceforvridende element kan udgå af diskussionen", indebærer dette ikke i sig selv en begunstiggelse af den selvejende institution, der vil kunne påføre private erhvervsdrivende inden for branchen en urimelig konkurrence."

Jeg har endvidere i anledning af din henvendelse indhentet en udtalelse fra Viborg Amtskommune, som i skrivelse af 28. april 1988 har meddelt, at man må afvise, at der i det foreliggende tilfælde er tale om konkurrenceforvridning. Amtsrådet ønsker imidlertid ikke at fortsætte sin medvirken i projektet, når det medfører så kraftige indsigelser. Amtsrådet har derfor besluttet ikke at medvirke på det foreliggende grundlag.

Kulturministeriet har i anledning af sagen i en skrivelse af 8. juni 1988 til mig oplyst, at der i henhold til lov om museer mv. intet er til hinder for, at en kommune eller amt-kommune yder støtte til museer eller museums-lignende projekter. I henhold til lovens § 11, kan et museum være kommunalt, amt-kommunalt, selvejende eller ejet af en forening, da det er lovens princip, at hvem som helst kan oprette et museum, og at loven alene tager stilling til, hvornår der kan ydes tilskud fra staten.

Derudover har jeg indhentet en udtalelse fra Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen. Styrelsen oplyser i skrivelse af 15. juli 1988, at man tidligere over for Viborg Kommune og Viborg Amtskommune har tilkendegivet, at såfremt der blev etableret en institution, som kunne drive møllen som arbejdende museum, og såfremt kommunen og amtskommunen ville støtte museet økonomisk, ville Skov- og Naturstyrelsen tillige medvirke (eventuelt ved køb). Da Viborg Amtskommune imidlertid ikke vil deltage i projektet, bortfalder Skov- og Naturstyrelsens foreløbige tilsagn. På nuværende tidspunkt betragter styrelsen derfor sagen som henlagt.

Endelig har jeg ved skrivelse af 8. september 1988 modtaget supplerende oplysninger fra Viborg Byråd. Byrådet meddeler heri, at man har haft flere møder med den selvejende institution "Søndermølle". Institutionen, som indtil videre kun er stiftet "på papiret", har ansøgt EF-kommissionen om økonomisk støtte på 5 - 5,5 mill. kr. til etablering af et arbejdende museum på "Søndermølle". Viborg Kommune har på et møde den 16. august 1988 tydeliggjort overfor den selvejende institution, at den økonomiske støtte fra EF-kommissionen er en forudsætning for museets eventuelle etablering. Det er derfor uafklaret, om projektet kan realiseres. Viborg Kommune oplyser endvidere, at kommunen og den selvejende institution er enige om, at såfremt museet skal etableres, bliver det ikke med en produktion af den størrelsesorden, der var forudset, da Viborg Kommune den 18. marts 1988 tilskrev Tilsynsrådet for Viborg Amt herom. Produktionen vil udelukkende blive af underordnet betydning set i relation til museumsvirksomheden.

Viborg Kommune har desuden den 12. januar 1989 telefonisk oplyst, at der i givet fald alene skal produceres garn med henblik på at vise museumsgæster, hvorledes fabrikken har fungeret, og at produktionen derfor vil være af meget ringe omfang, hvilket vil blive præciseret i museets vedtægter.

På baggrund af sagen, som den nu foreligger oplyst, kan jeg sige, at jeg er enig med dig i det generelt betænkelige i, at kommunerne bevæger sig ind på områder, som kan have karakter af almindelig erhvervsvirksomhed. Det anerkendes jo imidlertid, at kommunerne - ud fra en betragtning om at undgå værdispild - kan afsætte biprodukter, der er fremkommet som en følge af i øvrigt

lovlig kommunal virksomhed. Sådanne produkter skal afsættes til markedspris, netop for at undgå konkurrenceforvridning i forhold til det private erhvervsliv.

Som den konkrete sag om "Søndermølle" har udviklet sig i det forløbne år, er der næppe tvivl om, at den produktion, der eventuelt kan blive tale om at sælge, er af ganske underordnet størrelse og alene fremkommer som en uundgåelig følge af hovedformålet - at drive museumsvirksomhed. Efter min opfattelse er den omhandlede virksomhed derfor ikke i strid med kommunalfuldmagtsreglerne.

Med venlig hilsen

Thor Pedersen